

Весткі й Паведамленьні

інфармацыйны бюлетэнь Згуртаваньня "ПАГОНЯ"

Viestki j Paviedamleñni

Сусьветнае сеціва: e-krama.com, pahonia.com

Электронны адрас: viestki@mail.com

✉ P. O. Box 3225, Farmingdale, NY 11735

№ 8 (630)

Жнівень 2018 г.

Марш Паняволеных Народаў і ліпеньскі сход Згуртаваньня "Пагоня"

У нядзелю, 15 ліпеня 2018 году, на Мангэтане ў Нью-Ёрку прайшоў Марш Паняволеных Народаў. Традыцыйна Марш зьяўляецца імпрэзай, што адкрывае Тыздзень Паняволеных Народаў – шэраг мерапрыемстваў, скіраваных на інфармаваньне ды прыцягненьне ўвагі амэрыканскай грамадзкасьці да становішча, у якім знаходзяцца народы па цэлым сьвеце, што жывуць пад уціскам камуністычных, пост-камуністычных ды кожных іншых тыраніяў і дыктатураў.

Гістарычна Тыздзень Паняволеных Народаў быў запачаткаваны ў 1959 годзе праз адмысловы ўрадавы закон, высунуты загадам прэзыдэнта Дўайта Айзэнгаўэра, а пасля зацьверджаны Кангрэсам ЗША. На той час, час супрацьстаяньня камунізму і Вольнага сьвету, Тыздзень Паняволеных Народаў стаў і нагодай, і пляцоўкай для выказваньня пратэсту супраць расейскага камуністычнага імперыялізму. Каардынаваньне дзейнасьці эмігранцкіх антыкамуністычных арганізацыяў выхадцаў з Усходняй Эўропы праводзіў адмыслова створаны Камітэт Паняволеных Народаў, адным з заснавальнікаў якога былі й беларускія арганізацыі Амэрыкі. Камітэт рыхтаваў ня толькі імрэзы Тыздзя Паняволеных Народаў, але і ўсю працу, скіраваную на дапамогу паняволеным народам Эўропы й Азіі. На працягу ўсіх тых гадоў камуністычнага панаваньня аж да

пачатку 1990-х гадоў беларусы ды іншыя прадстаўнікі эмігранцыйных арганізацыяў народаў, што былі паняволеныя расейскім камунізмам – латышоў, палякаў, сэрбаў, мадзяраў, славакаў, эстонцаў, украінцаў, чэхаў, баўгараў, летувісаў, харватаў, а таксама казакоў, татараў ды іншых – працавалі супольна. Яны ладзілі сумесныя акцыі й мітынгі перад савецкімі дыпляматычнымі прадстаўніцтвамі, рабілі пікеты, распаўсюджвалі публікацыі, працавалі з сэнатарамі й кангрэсмэнамі, з прэзыдэнцкімі адміністрацыямі.

Беларускія грамадзкія арганізацыі ў Амэрыцы заўсёды былі аднымі з найбольш актыўных у дзейнасьці Камітэту. На працягу дзясяткаў гадоў пад кіраўніцтвам Камітэту Паняволеных Народаў у кожны трэці тыдзень ліпеня сталіца сьвету – Нью-Ёрк – рабіўся трыбунаю публічных акцыяў і масавых дэманстрацыяў прадстаўнікоў усіх краінаў Усходняй Эўропы і Азіі, якія падпарадкаваў сабе камунізм.

Адным з найбольш памятных мерапрыемстваў Тыздзя была дэманстрацыя Паняволеных Народаў каля Статуі Свабоды ў 1976 годзе, на 200-годзьдзе ЗША. А ў 1988 годзе, на 30-годзьдзе Тыздзя Паняволеных Народаў, у сьвяткаваньні ўзяў удзел прэзыдэнт ЗША Роналд Рэйган, які ў сваёй прамове, у

заканчэньне на бачыне 2

Марш Паняволеньх Народаў і ліпеньскі сход

заканчэньне з бачыны 1

прыватнасьці, сказаў: “Сябры, паверце – Амэрыка ніколі не забудзецца на пакуты Паняволеньх народаў па ўсім сьвеце! Мы ніколі не перастанем казаць праўду. Вашае змаганьне – ёсьць і нашым змаганьнем. Ваша мара – ёсьць і нашай марай. І аднойчы вы пераможаце, і аднаго дня вы зробіцеся вольныя!” Праз тры гады сказанае ў словах Рэйгана стала явай, Усходняя Эўропа вызвалілася ад камунізму, зьнік Саюз.

Штогод беларускія арганізацыі бралі актыўны ўдзел у імпрэзах Тыдня Паняволеньх Народаў, і асабліва вылучалася Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне. Цяпер гэты гонар штогод мае Беларуска-Амэрыканскае Згуртаваньне “Пагоня”. Менавіта беларусы складаюць цяпер пераважную большасьць удзельнікаў Маршу Паняволеньх Народаў. Нажаль, прадстаўнікі ўсходнеэўрапейскіх ды азіяцкіх арганізацыяў, што некалі задавалі тон, пакуль не далучаюцца да імпрэзы, ня глядзячы на лісты і звароты ад “Пагоні”. Асабліва дзівіць адсутнасьць украінскіх арганізацыяў, што маглі б эфэктыўней прыцягнуць увагу грамадства да абуральнага расейскага ціску і агрэсіі ў Крыме й на ўсходзе Ўкраіны. Некалькі год таму на Маршы зьяўляліся і прадстаўнікі Вэнэсуэлі, альбанскіх арганізацыяў, прыхільнікі незалежнасьці Тыбету, прадстаўнікі Кубы, Нікарагуа, кітайскія і в’етнамскія змагары супраць камунізму. Але, на жаль, не было навіязана шчыльнейшых кантактаў, не была выказаная зацікаўленасьць супрацоўнічаць зь імі у шэрагах Камітэту Паняволеньх Народаў. Натуральна, што гэткае расцярушанасьць і незгуртаванасьць, адсутнасьць сувязяў і каардынацыі як мага лепей працуюць на руку таталітарным дыктатурам. Трэба шукаць шляхі пераадоленьня такой сытуацыі, і адным з крокаў наперад было б актывізаваньне дзейнасьці Камітэту Паняволеньх Народаў.

Нягледзячы на пахмурнае неба ды маленькі дожджык, удзельнікі Маршу 15 ліпеня сабраліся каля гатэлю “Пляза” пры 59-й вуліцы і 5-й авэню. Затым яны калёнаю пайшлі да Сабору сьв. Патрыка пры 50-й вуліцы, дзе перад парталам катэдры адбылося ўрачыстае асьвячэньне сыягоў. Затым у Саборы прайшла імша за Паняволеньх Народы й вызваленьне іх ад тыраніі. Пробашч Сабору, Мансынёр Робэрт Рытчы, які высьвеціў сыягі, узгадаў таксама Паняволеньх Народы і падчас літургіі, і ў сваёй казані. Пасьля імшы ўдзельнікі

імпрэзы разам сфатаграфаваліся перад саборам і затым прайшлі Маршам па 5-й авэню да 59-й вуліцы. Затым яны завярнулі на 59-ю вуліцу і дайшлі да Мэйн-манумэнт у Цэнтральным парку пры Калямбу-сыркл.

Падчас Маршу гучэлі лэзунгі “Freedom to all Captive Nations!”, “Жыве Беларусь!”, “Свабоду ўсім Паняволеньх Народам!”, “Свабоду Беларусі!”, “Беларусь – ТАК! Лукашэнка – НЕ!” Скрозь на маршы дамінавалі беларускія нацыянальныя бел-чырвона-белыя сыягі, маршыруючыя неслі транспарант Камітэту Паняволеньх Народаў, плякаты “Stop Luka”, “Свабоду палітвязьням”, “Freedom to Belarus”, “Жыве Беларусь”. Каля Мэйн-манумэнт адбылося афіцыйнае адкрыцьцё Тыдня Паняволеньх Народаў, якое распачаў уступным словам сп. Ян Куўм, старшыня Камітэту Паняволеньх Народаў, і прадстаўнік амэрыканска-эстонскай і амэрыканска-кубінскай грамады. Быў зачытаны прывітальны ліст ад прэзыдэнта ЗША Дональда Дж. Трампа, у якім той прывітаў і падтрымаў змаганьне Паняволеньх народаў за свабоду.

Ад беларускай грамады выступіў старшыня Беларуска-Амэрыканскага Згуртаваньня “Пагоня” сп. Віталь Зайка, які падзякаваў прысутным за ўдзел у імпрэзе і заклікаў да пашырэння інфармацыі пра Паняволеньх Народы і да прыцягненьня моладзі ў шэрагі Камітэту Паняволеньх Народаў. Ён распавёў пра змаганьне за свабоду й дэмакратыю ў Беларусі, а таксама падкрэсьліў, што змаганьне за свабоду – гэта штодзённы рэфэрэндум, г. зн. што свабода ня ёсьць рэч бясплатная, за яе плоцяць, і часта – крывёю. Нажаль, гэтае сьцьверджаньне робіцца актуальным і ў сёнешніх Злучаных Штатах, калі правы і свабоды, заваяваныя змагарамі Вайны за незалежнасьць і айцамі-заснавальнікамі ЗША, сёньня ставяцца пад пытаньне, і аплёваюцца сучаснымі леварадыкальнымі элітамі.

Сп. Ян Куўм выступіў з прамовай пра гісторыю і мэты Камітэту Паняволеньх народаў, заклікаў да больш актыўнага ўдзелу ў ягонай працы.

Прамовы былі уважліва выслуханыя прысутнымі, большасьць зь якіх складалі прадстаўнікі Згуртаваньня “Пагоня” ды іхныя сябры і знаёмыя.

Пасьля там жа каля Мэйн-манумэнт у скарачаным фармаце прайшоў ліпеньскі сход “Пагоні”, на ім вырашаліся тэхнічныя пытаньні арганізацыі і прагучэлі аб’явы. Наступны сход вырашана правесці 12 жніўня на прыродзе ў Праспэкт-Парку ў Брукліне, спалучыўшы зь нефармальным сяброўскім пікніком.

Віталь ЗАЙКА

Беларусь - Амерыка: лёсы землякоў

Юрка Віцьбіч - пісьменьнік, публіцыст, грамадзкі дзеяч

Юрка Віцьбіч (1905-1975; сапраўднае імя Георгі (Сэрафім?) Шчарбакоў, псеўдонімы Юрка Стукаліч, Алесь Крыжаніч) – пісьменьнік, грамадзкі дзеяч, публіцыст і краязнаўца, выбітная асоба ў гісторыі беларускай грамады ў Амерыцы. Юрка Віцьбіч быў адным з найбольш актыўных беларускіх дзеячаў у сфэры культурнай сярод другой хвалі беларускай эміграцыі ў Злучаных Штатах.

Нарадзіўся ён у сям’і праваслаўнага сьвятара і настаўніцы ў Вяліжы, на Віцебшчыне, у старажытным горадзе Вялікага Княства Літоўскага, што ў савецкі час быў прылучаны да РСФСР. У тыя часы яшчэ былі ведамыя і памятнаыя ў народзе старадаўнія часы, беларуская мінуўшчына. Юрка Віцьбіч згадваў свайго прадзеда – уніяцкага сьвятара, які за нязгоду перайсьці ў расейскае праваслаўе падчас гвалтоўнага “ўзьяднаньня” 1839 годзе быў высланы ў Сароўскі манастыр у глыб Расеі, дзе і памёр. Юрка Віцьбіч скончыў у Вяліжы школу і Вяліскі пэдтэхнікум.

Настаўнікам Ю. Віцьбіча ў школе другой ступені ў Вяліжы быў беларускі патрыёт Міхаіл Навіцкі, што потым стаў пратаярэям Беларускай Аўтакефальнай Царквы. Пазней а. Навіцкі быў закатаваны бальшавікамі за подпіс, які паставіў разам зь Мітрапалітам Мэльхісэдэкам у 1924 годзе за арганізацыю Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы. Ён быў адным з тых, хто прышчапіў Віцьбічу беларускую сьведамасць і патрыятызм, цікавасць да роднай зямлі.

Юрка Віцьбіч быў закаханы ў гісторыю свайго краю, працягваючы традыцыю выдатных папярэднікаў-дасьледчыкаў беларускай мінуўшчыны і фальклёру: М. Нікіфароўскага, А. Сапунова, У. Дабравольскага, Е. Раманава. Віцьбіч дасьледваў віцебскую і полацкую мінуўшчыну, помнікі гісторыі, архітэктуры і мастацтва ўсходняй Беларусі й Смаленшчыны.

Як “клясава варожы элемент”, сын сьвятара, Віцьбіч пасля сканчэньня пэдтэхнікуму ня мог атрымаць працу настаўніка, служыў у войску, мусіў працаваць на будоўлях, на хімізаводзе. Потым змог уладкавацца ў экспэдыцыю па выяўленьні гістарычных і культурных помнікаў, узначаліў Аршанскую экспэдыцыю. Ён самастойна працягваў штудыі ў розных галінах ведаў, найперш у такіх, як літаратура, археалёгія, этнаграфія, фальклёр, гісторыя мастацтва і сусьветная гісторыя.

Віцьбіча таксама вабіла пісьменьніцкая творчасць. Ягонае першае апавяданьне, “Млынарова рука” (першадрукава: “Як загінуп Ясь”) было надрукавана ў часопісе “Ўзвышша” (№ 9-10, 1929). Ужо тады здольнасьці Віцьбіча належна адзначылі Кузьма Чорны, Уладзімер Дубоўка і Язэп Пушча.

Юрка Віцьбіч уваходзіў у суполку “Ўзвышша”, і ў 1932 годзе выйшла ягоная кніга “Сьмерць Ірмы Лаймінг”, а ў 1937 – “Формула супраціўленьня касцей”. Вядомы твор Віцьбіча “Лшоно Гобоо Бйрушалайм” быў апублікаваны ў “Полымі рэвалюцыі”, але твор адразу быў скрытыкаваны “за нацыяналістычныя і клясавыя адхіленьні” і неўзабаве забаронены. Ня маючы мажлівасці адкрыта займацца штудыямі найноўшай гісторыі, Віцьбіч пакрыёма займаўся зборам матэрыялаў пра антысавецкі рух у Беларусі. Цэлы час над Ю. Віцьбічам вісела пагроза быць абвінавачаным у “нацдэмаўшчыне” і быць высла-

ным або трапіць за краты, як сталася з іншымі сябрамі “Ўзвышша”. У падсавецкай Беларусі Віцьбіч ня мог адкрыта выказаць свае пагляды, і гэта ў нейкай ступені кампэнсавалі краязнаўчыя досьледы і працу па пошуку помнікаў беларускай культуры. У студзені 1941 году Віцьбіча арыштавала НКВД за тое, што здолеў паставіць сьціплы помнік на магілах вяліскіх паўстанцаў.

Вызвалены з пачаткам савецка-нямецкай вайны з турмы падчас прыходу немцаў, у часе вайны Ю. Віцьбіч браў удзел у працы Беларускага культурнага таварыства, друкаваў артыкулы і нарысы ў газэтах “Раніца”, “Голас вёскі”, “Беларускі работнік”, у “Менскай (Беларускай) Газэце”. У 1944 годзе выехаў на Запад. Пасьля заканчэньня вайны жыў у ДыПі-лягерох, браў удзел у беларускім культурніцкім жыцьці на чужыне, арганізаваў выданьне рэлігійнага часопісу “Зьвіняць званы Сьвятой Сафіі”, рэдагаваў газэту “Беларускі голас”. Стаў адным з заснавальнікаў літаратурнага згуртаваньня “Шыпшына”, дэкларацыю якой падпісалі 12 пісьменьнікаў, а друкавалі свае творы ў часопісе пад такой жа назваю больш за 30 аўтараў. Акрамя таго, друкаваліся ў “Шыпшыне” творы беларускіх пісьменьнікаў, што былі рэпрэсаваныя бальшавіцкім рэжымам. У Нямеччыне Віцьбіч друкаваўся ў газэце “Бацькаўшчына”, выступаў на Радыё Свабода.

Напачатку 1950-х гадоў Ю. Віцьбіч перабраўся ў Злучаныя Штаты, і адразу далучыўся да грамадзкага і культурніцкага беларускага жыцьця. Віцьбіч выступаў на амэрыканскім мясцовым радыё ў праграмах Э. Ясюка, на Радыё Свабода, выдаваў брашуры і артыкулы на ратапрынце, зьмяшчаў свае артыкулы ў разнастайных выданьнях, як беларускіх так і небеларускіх. Маючы добрыя адносіны з яе рэдактарамі, Ю. Віцьбіч быў актыўным аўтарам уплывовай нью-ёркскай газэты “Новае Рускае Слова”, кантактаваў з латыскімі журналістамі, ягоныя артыкулы зьяўляліся ў летувіскіх выданьнях, ён меў добрыя сувязі з украінскімі культурніцкімі дзеячамі ў ЗША.

Натуральна Ю. Віцьбіч быў надзвычай актыўны ў беларускім эмігранцкім друку, публікаваў працы ў “Бацькаўшчыне”, “Запісах”, “Конаднях”. У Амерыцы выйшлі ягоныя кнігі “Плыве з-пад Сьвятога гары Нёман” (1956), “Мы дойдзем” (1974, па-расейску), “Антыбальшавіцкія паўстаньні на Беларусі” (1998). Па ўспамінах сучасьнікаў, Юрка Віцьбіч быў надзвычай самаадданым і працаздольным грамадзкім дзеячам, таленавітым пісьменьнікам і кампэтэнтным гісторыкам. Маючы выдатныя здольнасьці папулярызатара, Віцьбіч разам з тым канкрэтны і пэдантычны ў дэталях, і ў сваіх творах заўсёды заставаўся верны фактам. Юрка Віцьбіч быў бескампрамісным антыкамуністам, па сваім жыцьці і досьведзе спазнаўшым, якую небясьпеку нясе чалавецтву крывадушная брутальная ўтопія, і даносіў гэта да іншых праз свае публікацыі. Ён быў таксама адданым хрысьціянскім вернікам і дасьледчыкам гісторыі царквы ў Беларусі.

Папулярызатыя жыцьця і дзейнасьці Юркі Віцьбіча магла б дапамагчы стварыць узор для новых грамадзкіх дзеячаў і прыцягнуць увагу дасьледчыкаў беларускай эміграцыі.

Віталь ЗАЙКА

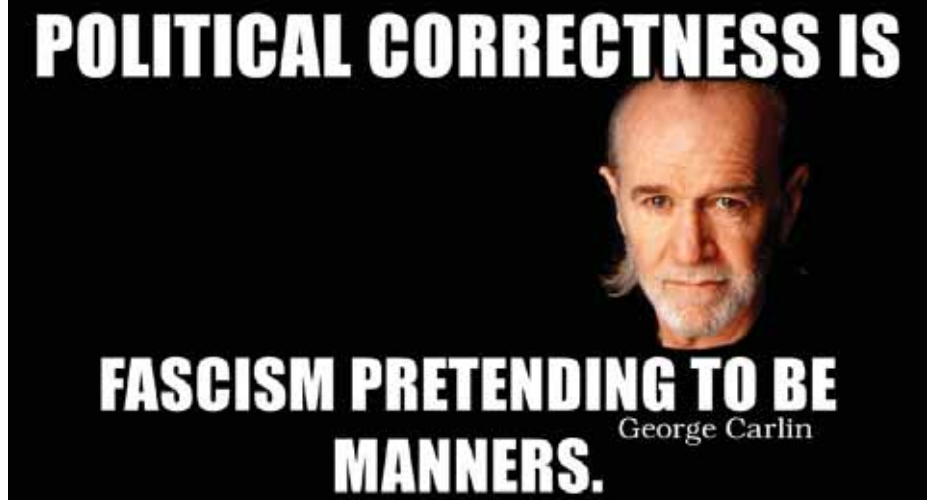

“Галгатня пра Зышыа”

“Just Say It”

Паліткарэктнасьць – гэта хобі для непісьменных. “Палісмэна” можна замяніць на “паліс-афіцэра”, але мужчынскай часьцінкі ў новай фразе ад гэтай замены парадасальна становіцца толькі больш, а ня менш. Тое ж і з “фаерфайтэрам” і з усімі астатнімі заняткамі тыповымі для мужчын (як афіцэрства, змаганьне і г.д.). Усе такога тыпу абсурдныя забавы – гэта толькі паверхня любой мовы, і нават гэтага зьмяніць, як бачна, амаль немагчыма без наступленьня на ўяўныя граблі, а што ўжо казаць пра глыбінныя структуры і сэнсы мовы.

Напрыклад, “стрэйт” і “круکید”. Здавалася б, гэта выключна, скажам так, геамэтрычныя ўласцівасьці, ды дзе там... Прамы – гэта правільны, прамалінейны, з правільнай арыентацыяй, а крывы, натуральна, скрыўлены, сагнуты, разбэшчаны. Капіце яшчэ глыбей і прааналізуйце, напрыклад, значэньні кантрастаў белы-чорны, або раз-

гледзьце ўкаранёную ў рэлігійны кантэкст сьвецкую фразу “Bless you!”. Глыбейшыя пласты мовы для прымітыўнай па сваёй уласцівасьці паліткарэктнасьці зусім недасяжныя, і яе аўтары гэта добра ўсьведамляюць, таму і займаюцца звычайным шкодніцтвам на паверхні.

Асноўная ідэя – гэта заткнуць рот, каб чалавек, які валодае мовай, перастаў ёю валодаць, перастаў гаварыць і замест гэтага пачаў мыкаць. Таму не мыкайце і не маўчыце, а гаварыце. Мы ж як няк людзі-мен!...

Віталь ВОРАНАЎ

Уплаты ў Згуртаваньне Њёёääé³ é äöäüöäääáá üí³:

А. Дзежыц	60
А. Каляда	60
Л. Місевич	60
А. Мядзведзеў	60
А. Неліповіч	60
С. Новік	60
П. Панасевич	60
М. Федасеева	60
П. Шымко	60

Усім шчыры дзякуй!

Шаноўныя сябры Згуртаваньня “Пагоня”, калі ласка, сваечасова аплочвайце гадавыя сяброўскія складкі і падпіску на інфармацыйны бюлетэнь “Весткі й Паведамленьні”.

Уплаты ў Згуртаваньне
“Пагоня” шліце на адрас:
P. O. Box 572
New York, NY 10113

Чэкі, калі ласка, выпісвайце
на імя скарбніка “Пагоні”
Viktar Yedzinovich.

Паважаная **А. Волкава**, калі ласка,
паведаміце рэдакцыі ваш дакладны
паштовы адрас.

Наступны сход

Беларуска-Амэрыканскага Згуртаваньня “ПАГОНЯ”

будзе палучаны зь сяброўскім пікніком і пройдзе **12 жніўня 2018 году**. Удзел у пікніку па жаданні.

Імпрэза ладзіцца супольна Згуртаваньнем “Пагоня” і камандай “Беларусы ў ЗША. Разам лягчэй” і адбудзецца ў Праспэкт-Парку (Бруклін).

У парку ёсьць грылі, а арганізатары паклапоцяцца пра вуглі для іх, каб была магчымасьць падсмажыць мяса і гародніну. Плата за ўдзел у пікніку \$15 з чалавека за ежу і безалькагольныя напоі.

Пачатак а 12-й папайдні. Даезд цягнікамі падземкі F, Q. Уваход з 11th Street і Prospect Park West.

Калі Вы вырашыце прыйсьці, то дашліце, калі ласка, тэкставае паведамленьне на нумар тэлефона (732) 604-1171 (Ганна) з пазнакаю “пікнік” і паведаміце вашае прозьвішча і колькі чалавек ідзе з вамі. Гэтая інфармацыя дапаможа арганізатарам падрыхтаваць неабходную колькасьць харчоў і напояў.

Пікнік адбудзецца ў любое надвор’е. На выпадак дажджу маюцца раскладныя альтанкі.

Можна браць з сабою дзяцей.

Ахвяравалі на выданьне бюлетэня Весткі й Паведамленьні :

М. Вальнец	30
А. Дзежыц	30
К. Зінавенка	30
Л. Місевич	30
А. Мядзведзеў	30
А. Неліповіч	30
С. Новік	30
П. Панасевич	30
М. Федасеева	30
П. Шымко	30

Шчыры дзякуй!

Падпісацца на бюлетэнь можна
даслаўшы ў рэдакцыю аплату гада-
вой падпіскі (\$30) на адрас:

Marat Klakotski
P. O. Box 3225

Farmingdale, NY 11735

Чэкі выпісвайце на імя скарбніка
“Пагоні” **Viktar Yedzinovich**.

Рэдакцыя бясплатна надрукуе прыватныя абвесткі і будзе ўдзячная за дасланыя для друку артыкулы, водгукі й лісты.

Шаноўныя сябры! Калі ласка,
сваечасова абнаўляйце падпіску
на “Весткі й Паведамленьні”
(стан падпіскі глядзіце на канвэр-
це справа ад прозьвішча).